

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เพราะเนื่องจากว่าคุณภาพมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และการศึกษายังต้องมีเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และแสวงหาความเจริญก้าวหน้าของชีวิต ซึ่งได้แก่ “การอ่าน” เพราะการอ่านช่วยพัฒนาจิตใจและสติปัญญาของผู้อ่านให้สูงขึ้น ทำให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีสุข ดังที่ นัศรชัย สุกระกาญจน์ (2523) ได้ให้ความเห็นว่าในสังคมปัจจุบันการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต เพราะช่วยให้เราเข้าใจข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ของสังคมอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังให้ความเพลิดเพลิน ความฉลาดรอบรู้และความสำเร็จเป็นอย่างถึงบันลือ พฤกษ์วัน (2524) ได้เน้นความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นแนวสื่อความหมายได้กว้างขวางกว่าการพูด และเป็นทักษะที่ช่วยการพูดได้ดี โดยเฉพาะสังคมยิ่งเจริญมากเพียงใด การอ่านย่อมมีความจำเป็นมาก

การอ่านเป็นทักษะสำคัญในการเรียนภาษาของนักเรียน การแสวงหาความรู้ต่างๆ ต้องใช้การอ่านทั้งสิ้น การศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ชั้นต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา ทุกคนจำเป็นต้องใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียน (สุปรียา มาลากาญจน์, 2532) ถ้าผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นย่อมได้เปรียบเพราะจะสามารถเข้าใจเรื่องราวและเข้าใจความ รู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นคำหนังสือได้ (ฉวีวรรณ พลชนะ, 2532) การอ่านนอกจากจะเป็นพื้นฐานของการศึกษาแล้ว ยังช่วยให้เกิดความสุขชื่นในชีวิตและความสำเร็จในชีวิตบุคคลที่มีทักษะในการอ่านมากเท่าใดย่อมมีโอกาสเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้มากเท่านั้น

(ประเทิน มหาจันทร์, 2530) ความเข้าใจในการอ่านเป็นหัวใจของการอ่านเพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านแล้วก็ไม่สามารถนำความรู้ ความคิดจากสิ่งที่ตนอ่านไปใช้ประโยชน์ (ชวาล แพร็ดนกุล, 2520) ผู้อ่านที่เข้าใจจะสามารถค้นหาคำตอบได้แม้ว่าคำตอบนั้นจะไม่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในเนื้อหาที่อ่านก็ตามและยิ่งไปกว่านั้นผู้อ่านยังสามารถแก้ปัญหาหรือให้ความคิดเห็นในปัญหาซึ่งปรากฏอยู่ในเนื้อหาที่อ่านนั้นได้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้อ่าน Otto (อ้างถึงในวลัยภรณ์ อาทิตย์เที่ยง, 2529)

นักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน เนื่องจากขาดความสามารถในการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้นชลธิชา กลัคอยู่ (2517) ได้เสนอ

ความคิดเห็นว่า ผู้อ่านจะต้องอ่านได้รวดเร็วจับใจความของเรื่องได้ถูกต้อง สามารถแสดงความรู้ และความคิดเห็นสิ่งที่ตนอ่านอย่างมีเหตุผลและการอ่านมิใช่แค่จะอ่านตัวสะกดให้ถูกต้องและรู้ เรื่องเท่านั้น แต่จะต้องสามารถที่จะหยั่งเรื่องหรือเข้าใจในเรื่องที่อ่านด้วย

(โกชัย สาธิบุตร, 2521) ปัญหาของการอ่านของนักเรียนที่ขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน จับใจ ความของเรื่องไม่ได้นั้น จะเกิดปัญหาต่าง ๆ ด้านตัวผู้เรียน เมื่อการเรียนล้มเหลวจะทำให้เกิด ความเบื่อหน่ายและทอดถอนใจไม่อยากเรียน อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมา (วัฒนา ศิริพานิช, 2522) ความล้มเหลวในการอ่านนับเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลกระทบกระเทือนถึงพัฒนาการทางด้าน อารมณ์และบุคลิกภาพ เพราะทำให้นักเรียนรู้สึกมีปมด้อย และกลายเป็นักเรียนที่มีปัญหาใน ห้องเรียนอันอาจจะก่อให้เกิดผลเสียหลาย ๆ อย่างในภายหลัง (ศรียา-ประภัสสร, นิยมธรรม, 2519)

ในการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของการอ่านวิชาภาษาไทย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ อ่านแล้วสรุปใจความข้อจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จในการอ่าน

(สุวรัฐ ใบบุหลาบ, 2535) นักเรียนบางคนอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่องที่อ่านและจับใจความสำคัญของ เรื่องไม่ได้ทำให้การอ่านไม่มีความหมาย และไม่มีประโยชน์เพราะไม่ได้รู้เรื่องหรือได้สาระ ความรู้จากเรื่องที่อ่านเลย (รัชนี ศรีไพรวรรณ, 2527) ครูส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดกระบวนการเรียน อ่านออกเสียงได้ แต่อ่านจับใจความซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่านยังไม่ดีเท่าที่ควร (จิราพร ทราชคำ, 2534) ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาส่วนมากแม้จะรู้ว่าการอ่านเป็นทักษะที่ สำคัญและจำเป็นจะต้องฝึกฝนให้กับนักเรียน แต่ก็ไม่สามารถสอนให้เกิดทักษะการอ่านที่ดีได้ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, 2521) จากการรายงานการวิจัยของบันลือ พลฤกษ์วัน (2533) พบว่าเด็ก เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อ่านไม่ออกไม่รู้จักประสมคำ อ่านออกแต่ไม่แตกฉาน อ่านได้ แต่ไม่เข้าใจความหมาย สรุปใจความไม่ค่อยได้ ไม่สามารถอ่านอย่างวิเคราะห์ อ่านช้า ฯลฯ ซึ่ง บ่อมจะมีผลต่อการเรียนในกลุ่มวิชาอื่นของนักเรียน สิ่งชี้ชัดแสดงว่าการสอนอ่านยังประสบ- ปัญหาคือ นโยบายของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมุ่งส่งเสริมการอ่านคล่องเขียน คล่อง โดยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะภาษาไทยและคณิตศาสตร์เป็น แก่นนำในการพัฒนาคุณภาพของการประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากปัญหาต่าง ๆ ของการอ่านข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการช่วยให้นักเรียนอ่านอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยมีความเข้าใจเรื่องได้อย่างถูกต้องนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงก็ คือ ควรจะปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูให้มากขึ้น การนำวิธีการแปลก ๆ มาใช้ในการ ศึกษา สามารถช่วยให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน ตลอดจนสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และช่วย

ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (Shore, 1960) หลักการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้น ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความตื่นตัวในบทเรียนที่จะสอน ควรจัดสภาพการเรียนให้น่าสนใจ โดยอาศัยสิ่งเร้าที่มีความหมาย มีความแปลกใหม่ มีความเข้มข้นทั้งในด้านบทเรียน อุปกรณ์การสอนและกิจกรรม เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (พรณี ฐทัช, 2522)

ครูควรมีบทบาทด้วยการหาวิธีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพทั้งในระดับชั้นต้น ๆ คือ ตั้งแต่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ซึ่งในการสอนอ่านจะเน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการคิด สามารถอ่านเพื่อจำเรื่อง เข้าใจเนื้อเรื่อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า (กรมวิชาการ, 2536) จากแนวคิดข้างต้นนี้ ผู้วิจัยมีความคิดว่า น่าจะมีการนำสื่อการสอนมากระตุ้นความสนใจ และช่วยความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ “รูปภาพ” นับว่าเป็นสื่อการสอนที่เหมาะสมอย่างหนึ่ง ที่ใช้ได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา รูปภาพเป็นอุปกรณ์การสอนที่หาง่าย ราคาถูก และสามารถศึกษารายละเอียดได้ตามต้องการ ความคิดต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้โดยอาศัย “รูปภาพ” วิเชียร เกษประทุม (2523) มีความเห็นว่า ภาพประกอบมีความสำคัญในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และความคิดอย่างรวดเร็ว โดยการใช้การบรรยายประกอบ ถ้าหนังสือเล่มนั้นไม่มีภาพ ผู้อ่านจะต้องอ่านคำบรรยายในหนังสืออย่างตั้งใจ และจะต้องอ่านซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง จึงจะเข้าใจได้ดีนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาอยู่ในวัยที่มีความสนใจเกี่ยวกับภาพเพราะภาพจะมีรูปร่างสีสรรที่สดใสคงจูงใจความสนใจของเด็กได้ดีและภาพเป็นสื่อที่เป็นรูปธรรมที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย เด็กจะเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและไม่เบื่อหน่าย ภาพจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น รูปภาพช่วยให้สิ่งที่อ่านหรือศึกษาสมบูรณ์ขึ้น รูปภาพสามารถเร้าอารมณ์และเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้เรียนได้ (สันศักดิ์ ภิบาลสุขและพิมพ์ใจ ภิบาลสุข, 2523) ภาพนั้นช่วยบอกความหมายและอธิบายเรื่องราวให้เป็นที่เข้าใจ การใช้ภาพทำให้นักเรียนเห็นลำดับเรื่องราวได้ชัดเจน สามารถลำดับเหตุการณ์ความสัมพันธ์ (สมพร วัฒนศิริ, 2538) รูปภาพทำหน้าที่เป็นข้อชี้ให้แก่เรื่องราวหรือคำต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การนำเอารูปภาพมาจัดลำดับให้ต่อเนื่องกันจะทำให้เกิดความคิดที่สัมพันธ์กันต่อเนื่องกัน เกิดความเข้าใจในคำประโยค และประกอบกันเข้าเป็นอนุเจต (ประเทิน มหาจันทร์, 2530) ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างชอบรูปภาพ โดยเฉพาะการ์ตูนเป็นภาพที่เด็กนักเรียนสนใจมากประเภทหนึ่ง มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนอย่างมาก การ์ตูนช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนทำให้เกิดความคิด เกิดความประทับใจ

ความพอใจ (สมัคร ผลจำรูญ, 2522) การ์ตูนเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าทางการศึกษาอย่างอื่น ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยของเด็กและเยาวชน เป็นตัวกลางสื่อความหมายที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ให้เด็กสามารถเข้าใจความรู้รอบ ๆ ตัวอย่างแจ่มชัด จำได้เร็วและสนุกสนานเพลิดเพลิน (เลิศ อำนันทะ, 2523)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การ์ตูนมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะนำการ์ตูนเข้ามาเป็นสื่อในการสอนอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเห็นว่านักเรียนในวัยนี้สนใจอ่านหนังสือการ์ตูน ดังที่ จวีลักษณ์ บุญกาญจน์ (2525) ระบุว่า “เด็กวัย 9-13 ปี ชอบเรื่องการ์ตูนเพราะมีโอกาสในการคิดทำนอง ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” ผู้วิจัยจึงสร้างการ์ตูน โดยให้มีเนื้อสาระที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนตามเนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา สร้างสื่อการเรียนการสอนการอ่าน เพื่อความเข้าใจภาษาไทยในระดับประถมศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย เรื่องสังข์ทอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยหนังสือการ์ตูนกับการสอนแบบปกติ

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องสังข์ทอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับการสอนปกติมีความแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ยูนิทที่ 3)ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3 ยูนิท จำนวน 198 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 66 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกยูนิทที่ 3 ซึ่งเป็นยูนิทที่ผู้วิจัยสอนเอง แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยดูจากคะแนนภาษาไทย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือกลุ่มเก่ง(คะแนน 80 คะแนน)ขึ้นไปมี 16 คน กลุ่ม-

ปานกลาง(คะแนนระหว่าง 60-79 คะแนน) มี 40 คน และกลุ่มอ่อน (คะแนนต่ำกว่า 59 คะแนน)มี 10 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 33 คน

1.4.3 ตัวแปรในการวิจัย

1.4.3.1 ตัวแปรต้น คือ วิธีการสอนซึ่งมี 2 วิธีได้แก่ การสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน และการสอนแบบปกติ

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจขั้นตอนของการสอนอ่านในใจในคู่มือครูสำหรับใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1.5.2 หนังสือการ์ตูน หมายถึง หนังสือการ์ตูนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดัดแปลงมาจากบทเรียนในหนังสือเรียนภาษาไทยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่องสังข์ทอง เป็นหนังสือการ์ตูนสืบนกระดาศีขาวขนาด 16 หน้าก รูปแบบการ์ตูนเป็นการ์ตูนเลียนแบบของจริง จำนวน 3 เล่ม

1.5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หมายถึง คะแนนความแตกต่างจากการทดสอบหลังเรียนและการทดสอบก่อนเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.5.4 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) อ.เมือง จ.ขอนแก่น

1.5.5 กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน

1.5.6 กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยวิธีการสอนแบบปกติ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้หนังสือการ์ตูนเพื่อใช้ประกอบการสอนความเข้าใจในการอ่านวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ

1.6.2 เป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงวิธีการสอนความเข้าใจในการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น